

Чечоткін В. В., аспірант кафедри обліку і оподаткування, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0002-2075-1886

e-mail: he270379cvv@gmail.com

Пристемський О. С., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0001-9743-3563

e-mail: pristemskiyaleksandr@gmail.com

Інвестиційна політика та державна підтримка як запорука сталого розвитку аграрного сектору економіки України

Анотація. У статті проаналізовано значення та вплив фінансової політики на аграрний сектор економіки України шляхом залучення інвестицій та державної підтримки. Відіграючи важливу роль в добробуті населення та держави в цілому, аграрний сектор допомагає зміцнити економіку та задовольнити потреби суспільства. Неприятливий інвестиційний клімат та недосконала фінансова політика в Україні є загрозами продовольчій безпеці та свідчать про те, що економічні важелі потребують вдосконалення. Визначено, що фінансова політика сприяє збільшенню фінансових ресурсів, які далі прямують на задоволення потреб сільгоспвиробників. Ефективні фінансові механізми: сприяють поліпшенню ринкових відносин; забезпечують економічне зростання; підвищують фінансовий контроль. Одним із напрямів фінансової політики є інвестиційна. Держава, здійснюючи регулювання інвестиційної діяльності, стимулює розвиток економіки країни та покращує соціальний рівень населення. Для збереження привабливого інвестиційного клімату та захисту інвесторів державі потрібно гарантувати права інвесторів на вкладення, аби останні не були реквізовані чи націоналізовані. Через те, що аграрний сектор є запорукою продовольчої безпеки України, ця галузь повинна бути цільовою, допомагати у фінансуванні програм по розвитку аграрної галузі, формувати інфраструктуру, надавати наукову та кадрову підтримку. Враховуючи результати дослідження, вкрай потрібно реформувати економіку України та забезпечити аграрний сектор потрібними механізмами господарювання. При цьому доцільно зробити привабливі умови для потенційних інвесторів задля економічного зростання держави та населення. Грамотна та виважена фінансова політика перебудови як всієї економічної системи України, так і аграрного сектору, буде сприяти підвищенню загального рівня життя.

Ключові слова: фінансова політика інвестицій; державна підтримка; економіка; аграрний сектор.

Chechotkin Volodymyr, Postgraduate student of the Department of Accounting and Taxation, Kherson State Agrarian and Economic University, Kherson, Ukraine

Prystemskiy Oleksandr, Doctor of Economic Sciences, Assistant Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Kherson State Agrarian and Economic University, Kherson, Ukraine

Investment Policy and State Support is a Guarantee for Sustainable Development of the Agrarian Economy Sector

Abstract. Introduction. The article analyzes the importance and impact of financial policy on the agrarian sector of the Ukrainian economy, in particular through investment and government support. The agricultural sector helps to strengthen the economy and meet the needs of society. The unfavorable investment climate and imperfect financial policies in Ukraine are a threat to food security and indicate that economic levers need improvement.

Purpose. The study of the impact of financial policy through investment and government support on the agricultural sector of the Ukrainian economy. Determine the directions of implementation to improve the mechanisms and focus of financial policy in view of the present.

Results. It has been determined that the financial policy contributes to the increase of financial resources, which continue to meet the needs of agricultural producers. In addition, financial mechanisms contribute to: improving market relations; provide economic growth; increase financial control and more. One of the areas of financial policy is investment. The basis of investment is the economic activity of households that provide reproduction and savings. Investors can make their investments at the expense of: profits, cash savings, bank loans, loans from the state and other sources. The state, by regulating investment activity, stimulates the development of the economy of the country and improves the social level of the population. In order to preserve an attractive investment climate and protect investors, the state needs to guarantee investor rights to invest so that the latter are not requisitioned or nationalized. As the agrarian sector is the key to Ukraine's food security, this sector must be supported by the state and facilitate the development of agriculture. State support should be: targeted and ongoing, assist in financing programs for the development of the agricultural sector, develop infrastructure, provide scientific and staff support, etc.

Conclusions. *Given the results of the study, it is imperative to reform the economy of Ukraine and provide the agricultural sector with the necessary management mechanisms, and make attractive conditions for potential investors, for the economic growth of the state and population. A competent and balanced financial restructuring policy, both of the entire economic system in Ukraine and of the agricultural sector, will be contribute to raising the general standard of living.*

Keywords: *agricultural investment policy; state support; economy; agricultural sector.*

JEL Classification: G18; G23; G28; Q13.

Постановка проблеми. Економіка відіграє важливу роль у житті людини, активно впливаючи на всі сфери його життя та суспільство. Немає сумнівів, що аграрний сектор економіки відіграє важливу роль у зміцненні економіки держави та сприяє росту доброту населення. Завдяки сільському господарству людство забезпечене продуктами харчування, які впливають на продуктивність праці та здоров'я людини. Головним показником сталого розвитку аграрного сектору є забезпечення потреб [1, с. 26]:

- населення – у сільськогосподарській продукції;
- торговельних підприємств – у продовольчих товарів;
- промисловість – у сировині.

Основними факторами, що заважають розвитку аграрного сектору, є недосконалі та непослідовні реформи, девальвація гривні, непрозора фінансово-кредитна та валютна політика НБУ, несприятливий інвестиційний клімат, низький рівень бюджетних асигнувань на розвиток фермерства, що є наслідком недосконалої фінансової політики, попри те, що держава постійно розробляє та вдосконалює стратегію розвитку аграрного сектору економіки України. До того ж, діяльність аграрних домогосподарств залежить від таких факторів: сезонність; природно-кліматичні умови; тривалий час виробництва; потреба у залученні позикових коштів; державна підтримка та інші [2, с. 13-14].

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Питання формування та реалізації фінансової політики, яка сприяє розвитку аграрного сектору економіки України, досліджуються в працях таких вчених: А. І. Даниленко, Д. І. Деми, Н. С. Танклевської, О. М. Бородіна та інших. Аналіз робіт, опублікованих за результатами наукових досліджень, доводить, що у вітчизняній науковій літературі бракує системного дослідження окремих питань, зокрема уточнення потреби по вдосконаленню інвестиційної політики та державної підтримки для сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Формування цілей дослідження. Метою дослідження є вивчення впливу фінансової політики на аграрний сектор економіки України, використовуючи такі механізми як інвестиції та державна підтримка, визначення напрямів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. За допомогою фінансової політики є можливість спрямовувати діяльність держави та всіх учасників господарських відносин на формування та ефективне використання фінансових ресурсів для досягнення економічних, міжнародних і соціальних цілей.

Фінансова політика повинна сприяти економічному розвитку як держави, так і кожного громадянина країни, тобто сприяти зростанню фінансових ресурсів, які потрібні для задоволення зростаючих потреб суспільства [3, с. 207; 4, с. 27].

Оскільки Україна має потужний аграрний потенціал, то одним із пріоритетних напрямів розвитку аграрного сектору економіки має стати розвиток невеликих фермерських господарств. Це надасть можливість вдихнути життя у село, мотивувати селянина до розвитку підсобних господарств. Цьому повинна сприяти послідовна фінансова політика, яка, застосовуючи фінансові механізми в аграрному секторі, буде стимулювати зростання сільськогосподарської продукції для забезпечення потреб населення України та збільшення експорту аграрної продукції [1, с. 35-43].

Задля економічного зростання в Україні, що є запорукою підвищення рівня життя, потрібно: забезпечити виробництво якісних товарів та послуг; створити нові робочі місця; забезпечити високий рівень оплати праці; гарантувати стабільний рівень цін; стримувати інфляцію; налагодити міжнародні торгові зв'язки. Цьому повинна сприяти грамотна та виважена фінансова політика перебудови як всієї економічної системи в Україні, так і аграрного сектору.

Як відомо, фінансова політика сприяє збільшенню фінансових ресурсів, які прямують на задоволення потреб сільгоспвиробників завдяки економічному розвитку галузі. За допомогою фінансових механізмів фінансова політика здатна: поліпшити ринкові відносини; забезпечити економічне зростання; підвищити фінансовий контроль; удосконалити законодавчу базу та багато іншого [4, с. 27-30].

Спрямованість фінансової політики, у першу чергу, залежить від суспільно-політичного ладу в державі, природного комплексу, форми власності на засоби виробництва та стану соціально-економічного розвитку України. Україна потребує добудови господарського комплексу, розвитку нових видів діяльності, розширення товарно-грошових відносин, зміцнення національної валюти, вдосконалення економічної системи та механізмів стимулювання розвитку економіки, зокрема за допомогою інвестиційної політики та державної підтримки [1, с. 34].

Одним із напрямів фінансової політики є інвестиційна. Основою інвестицій є господарча діяльність домогосподарств, які забезпечують відтворення та формують заощадження [3, с. 5]. Інвестиції є об'єктом цивільних прав, що мають грошову оцінку, призначені для внесення в будь-який

об'єкт діяльності, що не носить протиправного характеру з метою отримання позитивного соціального ефекту [5, с. 24-27].

Держава регулює інвестиційну діяльність на законодавчому рівні, приймаючи відповідні нормативні акти, які регулюють інвестиційну діяльність: Конституція України, закони, постанови Уряду, регіональні законодавчі акти та місцеві законодавчі акти. Це сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату, необхідного для розвитку економіки України. Жвава інвестиційна активність є запорукою економічного зростання в аграрному секторі економіки. Цьому повинна сприяти держава, забезпечуючи відновлення економічного потенціалу України та створюючи сприятливі умови для інвесторів [6, с. 108-115].

Інвестори (фермерські господарства, населення, міжнародні партнери) можуть здійснювати свої вкладення за рахунок: прибутку, грошових заощаджень, банківських кредитів, позик від держави та інших джерел. Держава, здійснюючи регулювання інвестиційної діяльності, стимулює розвиток економіки країни та покращує соціальний рівень населення [7, с. 105-106]. Активний розвиток сільського господарства потребує постійного вкладення фінансових ресурсів, що призводить до підвищення продуктивності в сільському господарстві.

Через недостатнє фінансове забезпечення сільгоспвиробників в Україні обмежена можливість їх розвитку. Стимулювати розвиток сільського господарства в Україні можливо шляхом: кредитування; компенсації відсотків по кредитах державою; лізингу сільськогосподарської техніки тощо [3, с. 479]. Доступ до кредитного фінансування наразі є обмеженим через те, що відсоткова ставка завелика, або відсутній фінансовий результат у звітності фермера, що унеможливує отримання кредиту. Брак коштів жителів сільської місцевості потребує залучення коштів із зовнішніх джерел, таких як кошти державного бюджету, кредитні кошти, іноземний капітал. Через ризиковість сільськогосподарського виробництва інвестиційний клімат у даному секторі економіки є несприятливим. Це обумовлено сезонним характером виробництва та непередбаченими погодними умовами, що обмежує довгострокове кредитування [3, с. 471-472].

Сучасні інвестиційні відносини в аграрному секторі не сприяють сталому розвитку, до того ж для створення привабливого інвестиційного клімату та захисту інвесторів державі потрібно гарантувати права інвесторів на вкладення аби останні не були реквізовані чи націоналізовані.

Населення також може бути інвестором, вкладаючи вільні кошти в різноманітні фінансові активи або для Р2Р-кредитування [3, с. 416; 8, с. 181-189]. В Україні незначна частина населення інвестує вільні кошти, тому що не вірить в те, що держава може гарантувати їх повернення. Покращення

інвестиційного клімату можливо шляхом скорочення податку на особистий прибуток домогосподарств, що призведе до росту виробництва в аграрному секторі. Це дозволить збільшити: заощадження, продуктивність праці, дохід найманих працівників, який буде додатковим стимулом до праці [3, с. 300].

Слід зазначити, що збільшити обсяги виробництва та підвищити продуктивність праці можливо шляхом інвестування в людський капітал.

Завдяки освіті та розвитку своїх професійних навичок, людина впливає на рівень своїх майбутніх доходів, підвищуючи якість продуктивних сил та стандартів якості життя [3, с. 363]. Інвестиціями в людський капітал потрібно "...розуміти стратегічно орієнтовані витрати коштів інвесторів, а також часу та зусиль людини на формування та розвиток її продуктивних характеристик (здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, соціальної відповідальності) з метою підвищення ефективності їхнього використання, отримання економічних та соціальних переваг їхнім власником, його нащадками й іншими інвесторами" [9, с. 22].

У державі, в якій розвинені знання про економічну науку, громадяни займають активну позицію у соціально-політичному житті, отримують високооплачувану роботу, накопичують заощадження. Як висловився американський економіст Пол Самуельсон: «...особа з широким світоглядом і глибшим розумінням великих соціальних сил сучасної економіки, з більшою вірогідністю в результаті досягне більшого матеріального успіху, ніж нетерплячий юнак, який намагається відразу набути практичного досвіду» [10, с. 21-22].

Тому освіта в сучасному світі повинна стати джерелом майбутніх інновацій, зокрема в економіці. При цьому, шлях до отримання знань, повинен стати доступним, гнучким та мобільним. Держава потребує вдосконалення програми з підготовки, перепідготовки та підвищенню кваліфікації персоналу, залученого до аграрного виробництва, який може здобути освіту в професійно-технічних закладах та закладах вищої освіти за сучасними спеціальностями: аграрний менеджмент, комп'ютерні технології, право, економіка [2, с. 218].

Через те, що аграрний сектор є запорукою продовольчої безпеки України, ця галузь повинна підтримуватися з боку держави та сприяти розвитку фермерства. Державна підтримка повинна бути цільовою, допомагати у фінансуванні програм по розвитку аграрної галузі, формувати інфраструктуру, надавати наукову та кадрову підтримку. Особливо потрібна державна підтримка сільськогосподарським виробникам в умовах євроінтеграції, бо аграрна продукція повинна відповідати нормам і стандартам СОТ та ЄС [2, с. 217-221].

У розвинених країнах світу пріоритетними напрямками державної підтримки в аграрному секторі є:

– підтримка виробників, які вирощують екопродукцію;
– підтримка невеликих фермерських господарств, початківців;
– запровадження новітніх технологій виробництва;
– розвиток аграрної науки та інше.

Державна підтримка в Європейських країнах спрямована на підвищення конкурентоспроможності виробників внутрішнього ринку союзу. Це закріплено Лісабонським договором, до того ж розроблені процедурні правила, за допомогою яких надається державна допомога, яка схвалена Радою ЄС та Єврокомісією. Основна мета – захист спільного ринку від зайвого втручання. Слід зазначити, що в ЄС заборонено продавати імпортовану продукцію нижче ціни внутрішнього ринку.

У Польщі держава стимулює:

– залучення інвестицій у сільське господарство;
– перероблення зібраної продукції; створення нових робочих місць;
– професійне навчання, підвищення кваліфікації або перекваліфікація населення, зайнятого в сільському господарстві тощо.

У США підтримка спрямовується на зростання доходів у фермерських господарствах та підвищення товарного виробництва. Для цього застосовуються субсидії при виробництві зернових культур та підтримка нових фермерських господарств [2, с. 225-236].

Висновки. Враховуючи результати дослідження, можна стверджувати, що фінансова політика держави в аграрному секторі економіки, повинна бути спрямована на:

– розвиток аграрної науки;
– підготовку професійних кадрів та підвищення кваліфікації серед жителів сільської місцевості, що буде сприяти соціально-економічному зростанню села;

– розвиток кредитування як для великих аграрних підприємств, так і для дрібних фермерських господарств, шляхом зниження відсотків по кредитах та спрощення процедури оформлення;
– забезпечення стабільності банківської системи;
– надання субсидій аграрним виробникам, які створюють нові робочі місця, застосовують новітні технології та створюють умови для екологічного виробництва сільськогосподарської продукції;
– забезпечення захисту майна та фінансових вкладень сільськогосподарських виробників та інвесторів;
– створення сучасної інфраструктури аграрних ринків;
– сприяння залученню інвестицій в сільське господарство;
– надання інвесторам податкових пільг;
– організацію переходу на європейські стандарти виробництва;
– забезпечення контролю над якістю продукції, яка виходить на ринки Європейського Союзу;
– розроблення програми соціального захисту сільського населення;
– створення нових робочих місць в сільській місцевості;
– збільшення рівня доходу сільського населення;
– створення сприятливих умов для розвитку підприємництва на селі.

Вважаємо, що потрібно реформувати економіку України та забезпечити аграрний сектор потрібними механізмами господарювання, зробити привабливі умови для потенційних інвесторів задля економічного зростання держави та населення. Грамотна та виважена фінансова політика перебудови як всієї економічної системи в Україні, так і аграрного сектору, буде сприяти підвищенню загального рівня життя.

Література:

1. Іванух Р. А., Дусановський С. Л., Білан Є. М. Аграрна економіка і ринок : монографія. Київ : «Збруч», 2003. 308 с.
2. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи / за редакцією Д. І. Деми. Житомир : «ЖНАЕУ», 2015. 364 с.
3. Теорія фінансів / за редакцією В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : «Центр учбової літератури», 2010. 576 с.
4. Фінанси (теоретичні основи) / за редакцією М. В. Грідчиної, В. Б. Захожая. Київ : «МАУП», 2004. 312 с.
5. Литовченко М. В. Удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання з урахуванням активізації процесів злиття і поглинання підприємств в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 24. С. 24-27.
6. Однорог М. А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць*. 2015. Випуск 126 (частина II). С. 108-115.
7. Страховий та інвестиційний менеджмент / за редакцією В. Г. Федоренко, В. Б. Захожай, О. Г. Чувардинський та ін. Київ : «МАУП», 2002. 344 с.
8. Храпкіна В. В. Концепти інноваційного розвитку підприємництва : монографія. Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», «Інтресевіс», 2018. 263 с.
9. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : монографія. Тернопіль : «Економічна Думка ТНЕУ», 2016. 414 с.
10. Чепінога В. Г. Економічна теорія. Київ : «Юрінком Інтер», 2011. 656 с.

References:

1. Ivanukh, R. A., Dusanovskiy, S. L. & Bilan, Ye. M. (2003). *Ahrarna ekonomika i rynek: monohrafiia*. Kyiv: Zbruch [in Ukrainian].

2. *Finansova polityka v aharnomu sektori ekonomiky: stan ta perspektyvy* (2015). (edition by D.I. Demy). Zhytomyr: ZhNAEU [in Ukrainian].
  3. *Teoriia finansiv* (2010). (edition by V.M. Fedosova, S.I. Yurii). Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
  4. *Finansy (teoretychni osnovy)* (2004). (edition by M. V. Hridchinoi, V. B. Zakhozhaia). Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
  5. Lytovchenko, M. V. (2011). Udoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання investytsijnoi diial'nosti sub'iektiv hospodariuvannia z urakhuvanniam aktyvizatsii protsesiv zlyttia i pohlynannia pidpriemstv v Ukraini. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 24, 24-27 [in Ukrainian].
  6. Odnoroh, M. A. (2015). Osoblyvosti investytsijnoi diial'nosti v aharnomu sektori. *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats'*, 126 (II), 108-115 [in Ukrainian].
  7. Strakhovyi ta investytsiinyi menedzhment (2002). [Insurance and investment management] (edition by V.H. Fedorenko, V.B. Zakhozhai, O.H. Chuvardynskyi ta in.). Kyiv: "MAUP" [in Ukrainian].
  8. Khrapkina, V. V. (2018). *Kontsepty innovatsiinoho rozvytku pidpriemnytstva: monohrafiia*. Kyiv: Natsionalnyi universytet Kyievo-Mohylianska akademiia, Intresevis [in Ukrainian].
  9. Chepinoha, V. H. (2011). *Ekonomichna teoriia*. Kyiv: Iurinkom Inter [in Ukrainian].
  10. Tulaj, O. I. (2016). *Derzhavni finansy i stalij liuds'kyj rozvytok: kontseptual'ni dominanty ta dialektychna iednist': monohrafiia*. Ternopil': Ekonomichna Dumka TNEU [in Ukrainian].
-

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License